

ВИКЛАДАЧ ТА СТУДЕНТ ЯК СУБ'ЄКТИ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Рибалов О.В., Іваніцзя О.С.

ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія»

Інноваційний підхід до навчання означає, що воно має будуватись у режимі суб'єкт-суб'єктної взаємодії, розглядатись через мотиви ціннісної орієнтації. Активність позиції викладача і студента в процесі інноваційного навчання складається з того, що кожний з них у тій чи іншій мірі виступає в якості суб'єкта управління як своєю власною діяльністю і поведінкою, так і діяльністю і поведінкою інших учасників навчального процесу в цілому.

Ключові слова: технології навчання, суб'єкти інновацій.

Сучасне суспільство, що все більше перетворюється на суспільство інформаційне, суспільство знань, переводить глобальну конкуренцію між державами переважно у площину конкуренції національних інтелектуальних потенціалів та освітніх систем. Адже саме освіта є тією сферою, в якій відтворюється і розвивається особистість, від якої залежать всі сторони суспільного прогресу. Тому модернізація вітчизняної вищої освіти у відповідності з вимогами часу, перетворення її на інноваційну стає першочерговим завданням.

Цілями інноваційної освіти мають стати забезпечення високого рівня інтелектуально-особистісного і духовного розвитку студентів та створення умов для вироблення у них наукового стилю мислення. Інноваційна освіта орієнтується на взаємодію студента і педагога, надаючи їм статусу суб'єктів освітнього процесу. Їх інтереси - духовні, інтелектуальні, культурні, - виступаючи передумовою становлення професійного мислення, виносяться в центр уваги такої освіти.

Викладач сучасної вищої школи, в тому числі і медичного вузу, повинен за будь-яких умов виконати свій обов'язок, свою професійну місію. Вона полягає в тому, щоб, розвиваючись самому, тим самим забезпечити можливість для розвитку студентів. Сучасному суспільству потрібен викладач із новою типологічною структурою особистості, здатний до саморозвитку, суб'єкт, що розуміє своє професійне призначення, що визнає педагогічну діяльність у якості основного пріоритету, здатний до постійного перенавчання та оновлення.

Нові технології навчання вимагають від викладача вищої школи не тільки професійної компетентності в своєму предметі, але й високої педагогічної майстерності. При цьому основними показниками професійної компетентності викладача є освіченість, глибока професійна підготовленість та професійний досвід. До педагогічних знань і вмінь, якими повинен володіти сучасний викладач, необхідно віднести: здатність діагностувати цілі навчання і виховання; системне знання предмета та його наукових основ; уміння перебудувати навчальний матеріал із індуктивного викладення в логіку індуктивно-дедуктивного подання кожної теми; спроможність моделювати в навчальному процесі професійну діяльність майбутнього спеціаліста; вміння організувати самостійну роботу студентів, їх підготовку до практичного заняття; вільне володіння активними методами навчання, зокрема такими як ділова гра, «мозковий штурм» тощо.

Ставлення до студента як до соціально зрілої особистості означає для викладача посилення гуманістичної спрямованості навчального процесу, створення умов для усвідомлення студентами своєї значущості, підтримання діалогічності навчання. За цих умов від усіх суб'єктів навчального процесу (і викладачів, і студентів) вимагається пошук нових способів їх взаємодії.

Говорячи про викладача та студента як співучасників навчального процесу, необхідно відзначити ті можливості, які надають для реалізації такої їх ролі сучасні інформаційні технології. Вони дозволяють домогтись найкращого засвоєння знань, зробити навчання інтерактивним, наочним, комунікативно спрямованим, індивідуальним.

Серед новітніх інформаційних технологій особливе місце належить ресурсам глобальної мережі Інтернету. Найпростіше використання Інтернету - звернення до нього як до джерела додаткових матеріалів для викладача та студента. Це величезна довідково-інформаційна система, в якій можна знайти відповіді на будь-які питання. Інтернет-енциклопедії, курси дистанційного навчання, програми самоосвіти, велика кількість різноманітних публікацій є невичерпним джерелом інформації до лекцій та практичних занять, підготовки навчальних рефератів та повідомлень, виконання учбових завдань та проведення наукових досліджень.

Однак цим далеко не вичерпуються можливості Інтернету. Зокрема, його використання як засобу вільного спілкування дозволяє побудувати навчальний процес як інтерактивний, в якому викладач і студент виступають як рівноправні партнери. Формами такого спілкування можуть бути консультації електронною поштою, Інтернет-конференції, ведення «діалогу» між викладачем та студентом у веб-форумі або чаті. Це створює сприятливі умови для наближення викладача до студента, своєчасного корегування ходу та темпу навчального процесу, посилення індивідуального підходу до навчальної діяльності.

Значного поширення набуває використання у процесі навчання так званих гіпертекстових технологій. Гіпертекст - це певна інформаційна сукупність, частинами якої є тексти (у широкому розумінні - інформація різних типів, ілюстрації, аудіо- та відеодані), між якими встановлено безліч зв'язків у бага-

товимірному просторі. У найпростішому вигляді студентів пропонується доповнити початкові зв'язки, встановлені викладачем. Вони повинні мати змістове навантаження - «причина - наслідок», «загальне - часткове», визначення асоціативних зв'язків між фрагментами тексту тощо.

Сучасні інформаційні технології дають можливість наповнити інноваційним змістом традиційні форми навчального процесу - лекції, практичні заняття, іспити. Мультимедійні лекції-презентації, зокрема, ефективно поєднують візуальне і аудіальне сприйняття навчального матеріалу.

Серед інноваційних педагогічних технологій, які спрямовані на забезпечення взаємодії викладача та студента, особливе місце займає модульне навчання. Модульний підхід дозволяє максимально забезпечити оволодіння студентами необхідними знаннями і життєво важливими вміннями та навичками, проектувати цілі, зміст і засоби навчання, досягати необхідної якості навчання, створювати комфортні умови для навчальної діяльності, виключити стресові ситуації й оптимізувати умови для творчої самореалізації студента.

Таким чином, інноваційний підхід до навчання означає, що воно має будуватись у режимі суб'єкт-суб'єктної взаємодії, розглядатись через мотиви ціннісної орієнтації, професійні цілі. Навчання студентів на основі інноваційних технологій, як свідчить досвід педагогів-новаторів, дозволяє стверджувати, що у студентів у навчальному процесі відбуваються:

- зміна споживацької позиції на активну, відповідальну, у них з'являється готовність взяти на себе відповідальність за своє навчання;
- підвищення рівня самостійності в процесі оволодіння знаннями;
- формування у студентів вміння вчитися (у них розвивається системні знання і способи діяльності); покращення умінь оперувати навчальними матеріалами, що дає можливість виходу на дослідницький, творчий рівень;
- розвиток здібностей до співпраці, кооперації, прийняття нових технологій; зміна мотивації і готовності до вирішення дослідницьких задач і, як наслідок, поява відчуття компетентності та професіоналізму, що є передумовою самоактуалізації.

Активність позиції викладача і студента в процесі інноваційного навчання складається з того, що кожний з них у тій чи іншій мірі виступає в якості суб'єкта управління як своєю власною діяльністю і поведінкою, так і діяльністю і поведінкою інших учасників навчального процесу в цілому. Впровадження нових технологій дозволяє не тільки підвищити якість навчання, але й сформувати культуру інтелектуальної праці студентів, їх самостійність, змінити ціннісні орієнтації і мотиваційні настанови як студентів, так і викладачів.